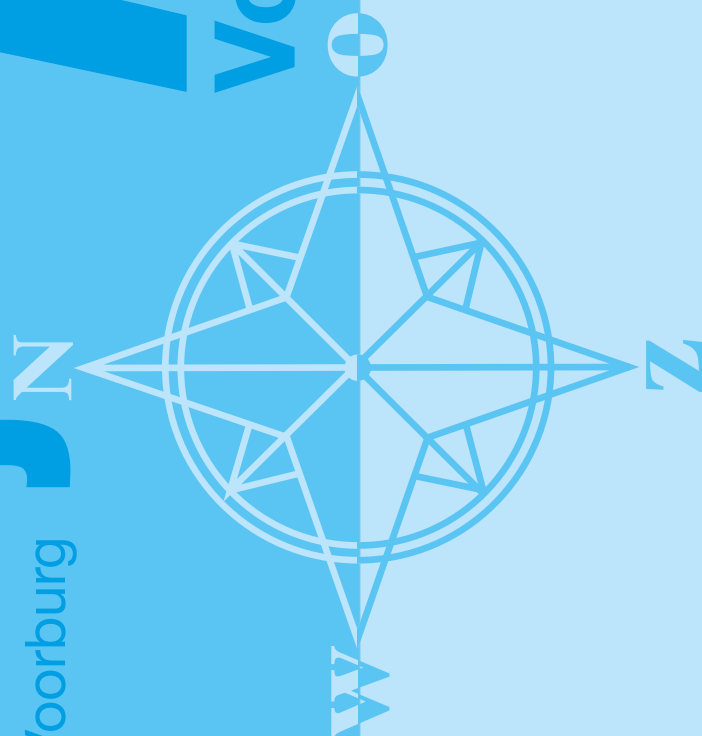

Kerkwijze

Uitgave Protestantse Gemeente te Voorburg

Voorburg

34^e jaargang no. 8
24 augustus 2018

In dit nummer o.a.:

- themabijeenkomst Raad van Kerken
- geldinzameling Lombok
- dovenpastoraat bestaat 50 jaar

Kerkelijk Bureau

Bruijnings Ingenhoeslaan 2
2273 KR VOORBURG
Tel. 386.35.02
E-mail: kerkelijkbureau@
protestantsegemeentevoorburg.nl
www.protestantsegemeentevoorburg.nl

Telefonisch bereikbaar/geopend:
Maandag en donderdag
van 9.00 tot 12.00 uur.

Enkele bank- en giro nummers:
Bijdrage Kerkbalans en/of Giften:
NL42 FVLB 0699641152 Protestantse
Gemeente Voorburg

Bestelling collectebonnen:
(€ 20,- per kaart)
NL07 RABO 0365900516 Protestantse
Gemeente Voorburg

Wilt u bij uw bestelling tevens
de portokosten voldoen?
De portokosten bedragen € 0,83
voor 1 t/m 3 collectekaarten en voor
4 of meer collectekaarten € 1,66.
Ook is het mogelijk de collectekaarten
af te halen bij het Kerkelijk Bureau

Diaconie:
NL27 INGB 0000261919 Protestantse
Gemeente Voorburg

ZWO Werelddiaconaat:
NL67 INGB 0009350778 Werkgroep
ZWO Prot. Gem. Voorburg

Zending:
NL96 INGB 0000001881 Zending Prot.
Gem. Voorburg

Kerk Wijzer

Administratie en bezorging:
Zie bovenstaande gegevens bij het
Kerkelijk Bureau.

Redactie:
A.C. Bronsveld-Voerman
H. Nauta
P. Vink

E-mail:
kwbronsveld@kpnmail.nl
kwnauta2@outlook.com
kerkwijzer@
protestantsegemeentevoorburg.nl

Verzoek uw kopij in Word te e-mailen
naar de 3 bovenstaande e-mailadressen.
**Kopij voor het nummer van vrijdag
21 september moet uiterlijk donderdag
13 september vóór 17.00 uur worden
ge-e-maild naar de redactieadressen.**

Kerk Wijzer

Nieuwe abonneemen-
ten kunnen worden aangemeld bij
het Kerkelijk Bureau. Eenmaal per jaar
krijgt u een verzoek om € 19,50 lees-
geld te voldoen op rek.
NL84 FVLB 0699741858,
Administratie Voorburgs Kerkblad.
Aan hen die buiten Voorburg wonen
wordt per jaar € 26,50 extra aan por-
tokosten in rekening gebracht.

Kerkdiensten Rooster

Zondag 26 augustus

Oude Kerk, Herenstraat
10.00 uur ds. H.M. Marchand
19.00 uur ds. H.M. Marchand

Koningkerk, Br. Ingenhoeslaan
10.00 uur ds. J.T. van der Wolf

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen
10.30 uur geen dienst

Zondag 2 september

Oude Kerk, Herenstraat
10.00 uur ds. H.M. Marchand
19.00 uur ds. T. Koelewijn, Den Haag

Koningkerk, Br. Ingenhoeslaan
10.00 uur ds. E. van der Wolf-Kox, H.A.

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen
10.30 uur geen dienst

**Kerkdienst voor doven, gebouw:
Koningkerk**
10.00 uur ds. E. van der Wolf-Kox

Zondag 9 september

Oude Kerk, Herenstraat
10.00 uur ds. W.F. Schormans, H.A.
19.00 uur ds. E. van der Wolf-Kox

Koningkerk, Br. Ingenhoeslaan
10.00 uur ds. J.T. van der Wolf

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen
10.30 uur geen dienst

De Mantel
11.15 uur ds. T. Koelewijn, Den Haag

Zondag 16 september

Oude Kerk, Herenstraat
10.00 uur ds. W.F. Schormans
19.00 uur ds. H.M. Marchand

Koningkerk, Br. Ingenhoeslaan
10.00 uur ds. J.T. van der Wolf en
ds. E. van der Wolf-Kox

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen
10.30 uur geen dienst

**Kerkdienst voor doven, gebouw:
Koningkerk**
10.00 uur ds. J.T. van der Wolf en
ds. E. van der Wolf-Kox

Woensdag 19 september

**De Mantel Vredesdienst,
oecumenische viering**
10.30 uur ds. E. v.d. Wolf-Kox en
pastor Paul Sas

*Het staat geschreven bij de profeet
Jeraja: "Maak de weg van de Heer
gereed, maak recht zijn paden!" Dit
gebeurde toen Johannes de Doper
naar de woertijn ging en de mensen
opriep zich te laten doopen en tot
inkeer te komen, om zo vergeving
van zonden te verkrijgen.*

Marcus 1: 1-8

Wijkgemeente   Martini

Oude Kerk Herenstraat 77, 2271 CC Voorburg, tel. 3863220.

Predikanten: ds. W.F. Schormans, Parkweg 362, 2271 BK Voorburg, tel: 7520363, e-mail: wfschormans@hotmail.com. Werkdagen ma/di/wo/do.

En ds. H.M. Marchand, Parkweg 362, 2271 BK Voorburg, tel. 7520363, e-mail: hmmarchand@hotmail.com. Werkdagen ma/di/do.

Scriba: mw. M.E. Hartevelt-Breugom, Wijnand van Elststraat 14, 2282 HH Rijswijk, e-mail: scriba.oudekerkvoorburg@gmail.com, tel. 06-14644402.

Voorzitter: mw. D.M. Redelijkheid-Gerritse, e-mail: dirmaredelijkheid@xs4all.nl, tel. 06-17042180.

Rek.nr. wijkkas: NL98 INGB 0000 6837 55 t.n.v.

Wijkkas Martiniegemeente.

Rek.nr. wijkdiaconie: NL49 INGB 0000 5470 91

t.n.v. Wijkdiaconie Martini Gemeente.

Website: www.oudekerkvoorburg.nl.

Bij de diensten

Zondag 26 augustus

Marcus 8: 1-21 staat op het leesrooster. Over de tweede keer dat Jezus een menigte mensen voedt, en over de leerlingen, die even later bezorgd zijn omdat ze vergeten zijn brood mee te nemen. Ds. Leneke Marchand.

Zondag 26 augustus, vesper

'Ga uit... en ik zal!' Drie keer wordt Abraham geroepen uit te gaan, los te laten, op te geven. En drie keer ontvangt hij een belofte. In deze vesper overwegen we het roepingsverhaal van Abraham, dat ook het roepingsverhaal van Israël is, in Genesis 12: 1-9. Ds. Leneke Marchand.

Zondag 2 september

Een kort en sprekend verhaal over een blinde man in Bethesda vinden we in Marcus 8: 22-26. 'Ik zie de mensen als bomen wandelen!' roept de blinde als Jezus hem de eerste keer de handen heeft opgelegd. Pas in tweede instantie wordt zijn zicht scherp. Over de 'tweede aanraking' die een mens nodig heeft om werkelijk te gaan zien. In deze dienst besteden we ook aandacht aan de 'kunst van het uitnodigen'. Met het oog op de Kerkproeverij die op 16 september gehouden wordt. Ds. Leneke Marchand.

Zondag 9 september

Deze zondag vieren we het Heilig Avondmaal. De kerkvaders noemden het avondmaal het geneesmiddel voor het eeuwige leven: zoals we zijn, met onze wonden en zonden, maar ook met onze blijdschap en dankbaarheid mogen we ons door Hem laten aanraken. We lezen Marcus 6: 14-29. Herodes legt Johannes de Doper het

Collectetoelichtingen

De 1e collecte is altijd voor een diaconaal doel. De 2e collecte is alle data voor plaatselijke kerkelijke doeleinden zoals huisvesting, salarissen, organisatie e.d.

26 augustus Stad en Kerk (STEK)

STEK Den Haag -Stichting voor Kerk en stad- richt zich in opdracht van de Haagse diaconie en de gemeente Den Haag op kwetsbare, bedreigde, gemarginaliseerde mensen. Door haar betrokkenheid hoopt STEK dat mensen weer op krachten komen, zichzelf opnieuw uitvinden, zelfvertrouwen krijgen en uit hun isolement komen zodat ze uiteindelijk misschien zelfs anderen kunnen helpen en inspireren om iets van hun leven te maken. Zo ontstaan er nieuwe bezielde verbanden en netwerken in de wijken. STEK stimuleert mensen dus om zich met elkaar te verbinden en elkaar te beschermen, te versterken en te bezielen. STEK doet dat werk met 45 professionals en bijna 1000 vrijwilligers. Ze werkt nauw samen met de Haagse kerkelijke wijkgemeenten maar adviseert ook kerken in de randgemeenten zoals de Diaconie van Voorburg. Bekende loten aan de STEK-boom zijn de Paardenberg in Transvaalkwartier en de Lucaskapel in de Schilderswijk. U hebt vast ook wel eens gehoord van de Kinderwinkel in de Haagse wijk Moerwijk. Andere projecten zijn de BabyBullenBank en het straatpastoraat. Info: www.steknet.nl

2 september Sociaal Fonds Leidschendam-Voorburg

Het Sociaal Fonds Leidschendam-Voorburg, waaraan onze kerk jaarlijks bijdraagt, verleent financiële hulp aan inwoners van de gemeente die door bijzondere oorzaken in financiële problemen zijn geraakt en waarin bestaande voorzieningen geen uitkomst bieden. Voorwaarde is dat er geen andere voorzieningen zijn waarop een beroep gedaan kan worden, bijvoorbeeld bijstand of bijzondere bijstand. De situatie waarin men terecht gekomen is mag niet verwijtbaar zijn en een bijdrage uit het Sociaal Fonds moet een structurele oplossing bieden (www.lv.nl).

9 september Jeugdwerk PKN

Als jeugdwerker in de kerk heb je een aantal dingen nodig voor inspirerend jeugdwerk. Goed materiaal is misschien wel het allerbelangrijkste! Dat is wat JOP, Jong Protestant, levert! JOP ondersteunt jeugdwerkers niet met dure abonnementen of via prijzige methodes. Nee, via de website jop.nl zijn honderden programma's en ideeën direct en gratis toegankelijk. Zo deelt JOP kennis en ondersteunt daarmee elke week duizenden jeugdwerkers bij hun belangrijke taak in en buiten de kerk: geloof, hoop en liefde delen met kinderen en jongeren. De collecteopbrengst wordt onder meer besteed om deze programma's en ideeën te ontwikkelen.

16 september Vredesweek (PAX)

We leven in roerige tijden. Dagelijks zien we beelden van oorlog, pijn en wanhoop. Wereldwijd zijn 65 mln mensen op de vlucht. Als Protestantse Kerk willen we er voor hen zijn, hen praktische hulp of een luisterend oor bieden. Ook ondersteunen we vredesactiviteiten in oorlogsgebieden en stellen we onrecht aan de kaak. Dat is hard nodig want vrede is niet vanzelfsprekend. Werken aan vrede en veiligheid is urgenter dan ooit. In de Vredesweek vragen Kerk in Actie en PAX daar met klem aandacht en financiële steun voor.

zwijgen op maar zijn stem blijft klinken. Ds. Giel Schormans.

Zondag 16 september

Deze zondag houden we 'open kerk'. We rollen de rode loper uit voor eventuele gasten. U wordt van harte uitgenodigd een gast mee te nemen

naar de kerk. De kerkproeverij is in de eerste plaats bedoeld als oefenplaats: ken ik iemand die ik wel eens zou willen uitnodigen om iets te proeven van het evangelie? Wat motiveert mij om hem of haar mee te vragen en wat weerhoudt me? Een kleine oefening in vrijmoedigheid zou je het kunnen

noemen. Vorig jaar mochten we een aantal gasten welkom heten, wie weet mogen we deze zondag ook weer gasten begroeten. Maar ook zonder gast bent u natuurlijk van harte welkom! De dienst is als alle andere, maar wel met een paar extra accenten. Het thema is 'een goed gesprek'. We lezen Johannes 4. Jezus heeft bij de waterput een bijzonder gesprek met een vrouw die dorst heeft. Ds. Giel Schormans.

Zondag 16 september, vesper

Deze vesper is een Evensong. Op blz. 2 kunt u hier meer over lezen. Ds. Leneke Marchand.

Diensten in De Mantel

Zondag 9 september om 11.15 uur is de voorganger ds. Thomas Koelewijn. In deze dienst speelt Albert Jan Schouten mee op zijn viool, samen met organiste Netty Blansjaar.

Op woensdag 19 september is er om 10.30 uur een oecumenische Vredesdienst in het kader van de Vredesweek. Daarin zullen ds. Els van der Wolf-Kox en drs. Paul Sas voorgaan. Let op het afwijkende tijdstip.

In beide diensten zijn ook mensen van buiten De Mantel van harte uitgenodigd.

Kerkproeverij 16 september

kerkproeverij

Meerdere gemeenteleden hadden gasten meegenomen naar de kerk. Op deze 'open zondag' konden zij iets 'proeven' van onze gemeente en het evangelie. Dit jaar gaan we dat weer doen

Wat is de Kerkproeverij? Op zondag 16 september zetten meerdere kerken hun deuren open voor gasten. En dat niet alleen: we willen onze gemeenteleden aanmoedigen voor deze dienst een bekende uit te nodigen: ga je een keer met me mee naar de kerk? Kerkproeverij vormt dé gelegenheid om iemand die je kent persoonlijk uit te nodigen naar een toegankelijke kerkdienst die speciaal voor hen is georganiseerd. Om zo geheel vrijblijvend te proeven aan het geloof. Dit kunnen mensen zijn in je omgeving die al een poos niet meer in de kerk zijn geweest, of die weinig met het geloof (denken te) hebben. De meeste mensen weten direct wie ze zouden kunnen uitnodigen. En ook weten ze direct een heleboel redenen om dat niet te doen. Je bent

bang om afgewezen te worden, om opdringerig te zijn, bang dat de kerkdienst teleurstelt of zelfs afstoot, etc. Over deze bezwaren gaat het in de voorbereidende kerkdiensten van 26 augustus en 2 september.

En toch: 'Ergens wacht iemand om uitgenodigd te worden,' zegt Michael Harvey, de initiatiefnemer van de Engelse 'Back to Church Sunday', waar de Kerkproeverij op gebaseerd is. Iemand uitnodigen is niet alleen een kwestie van aan je roeping als christen gehoor geven. Denk aan het zendingsbevel: Ga op weg! (Matteüs 28). Het gaat ook over groeien door teleurstelling en afwijzing heen. Zelfs als je een nee te horen krijgt, en die kans is best groot, is de uitnodiging toch de moeite waard. Omdat het ons helpt na te denken over wat de zondagse kerkdienst voor onszelf betekent en soms tot je verrassing te merken dat mensen toch positief reageren op een uitnodiging. Sommige gasten die verleden jaar aanwezig waren, vertelden dat ze het bijzonder vonden dat iemand de moeite namen uit te nodigen. Hoeveel anderen zouden wachten op een uitnodiging? Doet u mee?

Een hartelijke groet van de voorbereidingscommissie (Ghislaine IJsseling-Keyzer, Fredi Willemsen, Effie Andrée Wiltens, Bep van Sloten, ds. Giel Schormans en missionair ouderling Arjan van Mourik)

Kerkelijk huwelijk

Op 22 september om 13.30 uur vindt in de Oude Kerk het kerkelijk huwelijk plaats van Thomas Berger en Nanieck Pickert. Zij wonen Franse Kerkstraat 13a. Ds. Adrie Sterrenburg zal hun huwelijk inzegenen. Thomas en Nanieck een hele mooie dag gewenst met allen die bij jullie horen. Moge de liefde van de Heer als een mantel om jullie schouders zijn, als een kroon op je hoofd en als een vuur in je hart! Ds. Leneke Marchand.

Wij gedenken

Woensdag 4 juli is op 89 jarige leeftijd overleden ons gemeentelid mevrouw Hanneke Eilander-de Vries. Jarenlang woonde zij met haar gezin aan de Prinses Mariannelaan in Voorburg. Door een ongelukkige val in huis werd andere woonruimte nodig,

en ook haar sterk afnemende zicht belemmerde haar. De laatste jaren woonde zij daarom met haar man Johan in zorgvilla Clingendael in Wassenaar. In februari overleed Johan Eilander. Mevrouw Eilander pakte de draad moedig op, maar kreeg niet lang daarna te horen dat ze zelf zeer ernstig ziek was. Het afscheid nemen van haar geliefden viel haar zwaar. Zij hing aan het leven en was nog zeer betrokken op de mensen en de wereld om haar heen. Hanneke Eilander was een zeer meelevend lid van de Fonteinkerk en later van de Oude Kerk. Zij maakte met andere gemeenteleden wandkleden, maakte deel uit van de vrouwenvereniging en was een van de eerste vrouwelijke ambtsdragers in Voorburg. Wij herinneren ons haar als iemand die irenisch was, haar oprechte interesse in mensen typeerde haar. De dienst van dankzegging en gebed heeft plaatsgevonden op maandag 9 juli in de Oude Kerk. Centraal stond het woord uit 1 Korinthe 13: 12 'Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben.' Wij wensen haar kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen en allen die rouwen om haar sterven Gods troostende nabijheid toe.

Ds. Giel Schormans

Wij gedenken

Op woensdag 11 juli overleed in de leeftijd van 74 jaar ons gemeentelid Martinus Johannes Harms (Martin), die woonde in de Vlietenburgstraat 2. Hij was in zijn werkzame leven onderwijzer en als amateur-historicus en echte Voorburger zette hij zich in voor de Historische Vereniging Voorburg en Stichting 'Mooi Voorburg'. Kerkelijk was hij ook jarenlang actief als diaken. Eerst in de Damsigtkapel en daarna in de Opstandingskerk. Bij de viering van 50 jaar Opstandingskerk heeft hij samen met dhr. Jacques Plugge een uitgebreide presentatie verzorgd over de geschiedenis van het gebouw. Dat die kerk gesloten werd in 2015 deed hem dan ook pijn. Dat hij een echt diaconale instelling had, dus oog voor de hulpbehoevende naaste, bleek o.a. uit het feit dat hij les ging geven aan asielzoekers. De laatste twee weken van zijn leven verbleef hij in Westhoff in Rijswijk. Wegens toenemende dementie kon hij helaas niet thuis blijven. Op maandag 16 juli werd de uitvaartdienst gehouden in de aula van het uitvaartcentrum aan de Rodelaan.

Kinderen en de zondagsschool

Bij het opruimen van dozen kwam ik mappen tegen met papieren van de zondagsschool die ik vroeger heb geleid. Direct verplaatsten die me terug naar bijzondere uren en grappige voorvallen. Het grote vraagstuk bij de religieuze opvoeding was (en is volgens mij nog) hoe je de Bijbel kunt laten aansluiten bij het dagelijkse leven van de kinderen. Het probleem is dan niet zozeer de inhoud. Kinderen kunnen de thema's zoals 'een ruzie tussen broers' of 'het opsteken van een storm', of 'hoe je iets aardigs voor iemand doet', prima volgen. Maar de vormgeving is een vraag.

Voorgelezen worden uit een boek is niet spannend of 'cool'. Ik koos daarom wel voor het opzetten van quizzen, bordspellen met kaartjes en opzoek- en spuurwerk in Bijbels. Soms keken we ook naar een korte jeugdfilm waarin ethische thema's belicht werden. Er was ook altijd tijd voor tekenen of zelf iets maken. In onze tijd zou je dus qua vormgeving misschien met smartphones, tablets en apps aan de slag moeten!

Maar nog moeilijker dan vorm en inhoud is het om de context van de Bijbelverhalen over te brengen. Een jongetje in de groep van de kleinere kinderen vroeg mij eens 'of ik Jezus nog gekend had?' Een vraag die letterlijk gemeend was. Hij dacht blijkbaar: 'die mevrouw praat zo enthousiast over hem, ze heeft hem misschien op een feestje ontmoet!' Dus het begrip tijd en lang geleden was niet duidelijk. Dat is niet vreemd voor een klein kind.

Een meisje dat een engel speelde op het kerstspel vroeg mij bezorgd of haar rol 'grappig bedoeld was?' Dat was een lastige vraag. Want ja, ouders en kerkgangers waren vaak vertederd en lachten dan als de verklede kinderen de kerk inliepen. Maar hoe was zo'n engel nu eigenlijk bedoeld? Veel ouders geloofden niet dat er dit soort engelen bestaan; in het wit gekleed met grote vleugels. Wat breng je dan eigenlijk over met het naspelen van het geboorteverhaal?

Een ander kind legde me ook eens uit dat Jezus 'in het echt' niet rond Kerstmis geboren was en vroeg 'of ik dat erg vond om te horen?' Blijkbaar was ik in zijn ogen een aardig persoon die helaas 'de feiten niet op een rijtje had'. Een ander jongetje vertelde mij dat hij de Bijbel 'al lang uit had' en dat, wat hem betreft, er iets nieuws gelezen kon worden. Hij bedoelde de kinderbijbel. Voor hem was de context zoals op school; als je een boek uit hebt dan ga je een ander lezen. De gedachte om je hele leven zomaar uit hetzelfde boek te lezen...

Ik ging altijd heel serieus op de opmerkingen van de kinderen in. Maar thuis moest ik er vaak toch ook om lachen, natuurlijk. Het hoort, vind ik, alleen al bij een goede opvoeding om iets van de christelijke erfenis en cultuur aan kinderen over te brengen. Het kind kan zich dan later naar eigen keuze meer in de Bijbel verdiepen. Maar wat nemen kinderen eigenlijk mee van de zondagsschool? Je hoopt dat de kinderen iets van de verhalen onthouden en vooral over Jezus, wie Hij was en is en hoe Hij met anderen omging. Maar ook dat ze zich herinneren dat ze een fijne ochtend hadden in 'dat gebouw met die klok'.

Hartelijke groet,

ds. Katrijne Bezemer

Na een tekening van zijn leven door familieleden zochten we troost bij woorden van Psalm 4 en Johannes 14 over een vertrouwd en veilig huis. Op de Algemene Begraafplaats aan de Parkweg, voor het opknappen waarvan hij zich beijverde, hebben we hem in de besloten familiekring begraven in het vertrouwen dat we hem geborgen mogen weten bij God. Zijn vrouw Marleen en de beide dochters, Fiona en Arianne, de schoonzoons Wouter en Erik en de kleinkinderen verliezen in hem een markante man, vader en opa. Dat vanwege de toenemende dementie er al van een zeker afscheid nemen sprake was, maakt dat zij er vrede mee kunnen hebben dat hij zo onverwacht snel na zijn opname in Westhoff is heengegaan. Maar de leegte en het gemis zullen desalniettemin groot zijn. De Eeuwige zij hen troostrijk nabij.

ds. Adrie Sterrenburg

Koffieochtend

De maandelijkse koffieochtend begint weer op maandag 2 september. Van 10.00-12.00 uur kunt u binnen lopen in De Voorhof voor een kopje koffie, thee, iets lekkers en een praatje.

Samen eten in De Voorhof

De eerstvolgende maaltijden zijn op dinsdag 28 augustus, 11 en 25 september. Een gezellige maaltijd met mensen van binnen en buiten de kerk, waarbij het elkaar ontmoeten centraal staat. Nieuwe gasten worden van harte uitgenodigd. U krijgt voor € 7,50 een driegangmenu, inloop 17.15 uur, de maaltijd begint om 17.45 uur. U kunt zich aanmelden tot de zaterdag vóór de maaltijd bij Lenne Versteeg, tel. 3998393 e-mail lenneversteeg@ziggo.nl of Janny van der Heide, tel. 3861534 e-mail jannyvanderheide@versatel.nl. Voor inlichtingen Gerda van der Hoeven tel. 3872066 e-mail gerdavdhoeven@hotmail.com.

Oude Kerk Open

De Oude Kerk is nog open op de zaterdagen 25 augustus, 1 en 8 september van 11.00 tot 16.00 uur, om te kijken, te luisteren naar orgelspel, voor een rondleiding of een gesprek of zomaar. Op 1 september is er om 14.00 uur een beiaardconcert door David van der Vlies. Op 8 september om 16.00 uur geeft Gerda Peters een beiaardconcert met open toren.

Giften

Via Thilly Walvoort is een gift ontvangen van € 50,- (mw. E) voor de wijkdiaconie. Via Judy van Engeldorp is een

DE VOS VERF

Voor hoogwaardige lak, muurverf en plamuur

Voor professioneel advies

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

WWW.DEVOSVERF.NL / 070 347 36 31

AGTERDENBOSCH
NVM MAKELAARS

NVM • WONEN

telefoon: 070 386 42 45
www.agterdenbosch.nl

FA. A. H. KERKHOF & ZN.

van 1892

BEGRAFENIS – CREMATIEVERZORGING

diverse rouwcentra – telefoon 3451676

FAMILIEONTVANGKAMER en KANTOOR:

Groot Hertoginnelaan 227 – Den Haag

DAMEN DRUKKERS

www.damendrukkers.nl

gift ontvangen van € 20,- (fam H), te verdelen tussen de wijkkas en de wijk-diaconie.

Via Irene Feenstra is € 50,- (NN) ontvangen voor de toren. Voor de toren is verder ontvangen door Frank Arons: € 100,- (fam. N), € 1.000,- (mw.v.R.), € 20,- (fam. O), € 100,- (A.R.), € 250,- (K.H), € 70,- (A.v.R) en € 25,- (S.v.H).

Uw e-mailadres voor bijzondere berichten

Wilt u belangrijke berichten, zoals een overlijden van een gemeentelid, niet missen? Geef dan uw e-mailadres door aan onze scriba, Melinda Hartvelt. Zij beheert dit bestand en zorgt ervoor dat het alleen voor dit doel wordt gebruikt. Haar e-mailadres is: scriba.oudekerkvoorburg@gmail.com

Beste leden van de Martinigemeente

Mede namens Wilma en Wilco wil ik u allen heel hartelijk bedanken voor alle blijken van belangstelling bij het overlijden van mijn broer Piet Houtman. De vele handen die wij mochten schudden na afloop van de (voor ons) inspirerende en indrukwekkende dankdienst in de Oude Kerk op 2 juli jongstleden gaven ons de indruk dat een buitengewoon innemend en

gelovig lid van uw gemeente onverwacht was heengegaan. Bij monde van Cor Hoek hoorden wij dat het bericht van overlijden van Piet een grote schok tijdens de kerkdienst van de zondag daarvoor teweegbracht. Zoals tijdens de dankdienst Piet werd neergezet stemt ons tot groot geloof en vertrouwen in Hem, bij wie Piet nu mag zingen met al degenen die hem zijn voorgedaan. Wat wij, als broers, samen hebben beleefd zal doorlinken in de vele herinneringen die nu zijn aangebroken. Daarover praten zal zeker bijdragen in verwerking van het rouwproces. De wens van Piet om bij zijn uitvaart het CRM te laten zingen (indrukwekkend!) en waar ik inmiddels ook al 47 ½ jaar lid van ben, de door ons uitgezochte lievelingsliederen van Piet, een eigen inbreng

Petrus schreef: Nu u gehoorzaam bent aan de waarheid, is uw hart gelouterd en kunt u oprecht van uw broeders en zusters houden; heb elkaar dan ook onvoorwaardelijk lief, met een zuiver hart.

1 Petrus 1: 22-25

daarbij en de inspirerende leiding van ds. Giel Schormans geeft ons een groot gevoel van dankbaarheid. Nogmaals heel hartelijk bedankt!

Met hartelijke groet,

Nico Houtman

Wijkgemeente De Open Hof

Koningkerk Br. Ingenhoeslaan 4, 2273 KR Voorburg, tel. 3866876. Pred.: ds. J. van der Wolf, Laan van Haagvliet 19, 2271 XL Voorburg, tel. 2128279 e-mail: jtvan derwolf@gmail.com en ds. E. van der Wolf-Kox, Laan van Haagvliet 19, 2271 XL, Voorburg, tel. 2128279 e-mail: evanderwolfkox@gmail.com Scriba: mw. R. Dröge-Bouwers, Einddorpstraat 25, 2271 VS Voorburg, tel. 3861611, e-mail: secretariaat@deopenhofvoorburg.nl Rek. Nr. Wijkkas NL30 INGB 0007235874. Rek. Nr. Wijkdiaconie NL95 INGB 0008034372. Website: www.deopenhofvoorburg.nl

Bij de kerkdiensten Zondag 26 augustus

We vervolgen onze serie uit het boeiende Bijbelboek Ester. We lezen uit hoofdstuk 5 en 6. We zien dat Ester na drie dagen opstaat (!) en met gevaar voor eigen leven naar de koning gaat. En ook dat niet, zoals hij zelf dacht, Haman eer ontvangt, maar uitgeremd zijn tegenstander Morde-

chai. "Hoogmoed komt voor de val" en "De eersten worden de laatsten". Maar het gevaar is voor het Joodse volk nog niet geweken. Ds. Jan van der Wolf is voorganger.

Zondag 2 september

Vandaag de laatste kerkdienst in de serie over Ester. We lezen uit Ester 7, 8 en 9. Het begint met een maaltijd -in een dreigende situatie- en eindigt met de beschrijving van een feest, bedoeld om wat er gebeurd is te gedenken. Wij vieren op deze dag de Maaltijd van de Heer. Wie weet, zijn er lijnen te trekken tussen deze twee maaltijden. Of ligt de verbinding vooral in het woord 'gedenken?' Voorganger is ds. Els van der Wolf-Kox.

Zondag 9 september

In deze dienst nemen we afscheid van een aantal ambtsdragers. Maar we zijn blij dat er ook mensen (opnieuw) aantreden. We besteden alvast aandacht aan de Kerkproeverij. Want het is de bedoeling dat we ons afvragen: wie zouden we kunnen uitnodigen voor de kerkdienst van 16 september? We lezen uit Romeinen 1. Paulus schrijft daar dat hij zich niet voor het evangelie schaamt (vs. 16). Maar in de praktijk voelen wij vaak wel gêne over ons geloof. En dat maakt mensen meevragen naar een kerkdienst niet zo vanzelfsprekend. Waarom is dat zo? Ds. Jan van der Wolf gaat voor.

Zondag 16 september

'Een goed gesprek' is het thema dat de Protestantse Kerk Nederland ons aanreikt voor de startzondag. Een aansprekend thema! Wie verlangt nu niet naar een goed gesprek op zijn tijd? En is juist de kerk niet een plek waar je echt naar elkaar luistert en de diepgang niet schuwt?... Ds. Els en Jan van der Wolf gaan samen voor.

Gemeentekringen

"Levenskunst" is het thema van de nieuwe serie gemeentekringen. De voorbereidingen zijn in volle gang. Thema's zijn: levenskunst, leven in liefde, zelfkennis, wandelen met God, weerbaar tegen lijden en dood en verwondering. In september kun je je aanmelden. In oktober wordt de indeling van de kringen gemaakt. Ook worden er gespreksleiders voor de eerste bijeenkomsten gezocht en krijgen zij een instructieavond. Dan is het herfstvakantie. In november beginnen de kringen.

Ochtendbijbelkring

Op woensdag 24 september start de ochtendbijbelkring in de Koningkerk.

Om 10.00 uur staat er koffie en thee klaar, om 10.15 uur beginnen we echt. We gaan ons dit seizoen verdiepen in de profeet Elia. We lezen over hem in de Bijbelboeken 1 en 2 Koningen. De Bijbelkring is bedoeld voor iedereen die het boeiend vindt om zich samen met anderen in de Bijbel te verdiepen. Ook als je nooit eerder bent geweest: welkom! Je kunt ook een keer aanschuiven om te kijken of het iets voor je is. Ds. Els van der Wolf leidt deze kring.

Ten slotte

een zegenspreuk

*Ga in de kracht die je gegeven is
in eenvoud
in vrolijkheid
in vriendelijkheid
op zoek naar liefde
en de Geest zal met je gaan*

Hartelijke groet,

ds. Jan en Els van der Wolf-Kox

Nieuwe en vertrekkende ambtsdragers

De kerkenraad van wijkgemeente De Open Hof is bijzonder blij dat Bert van Aller bereid is gevonden het ambt van diaken te vervullen en dat Eric van Steenbrugge en Bruun Feijen hebben aangegeven nog een termijn te willen dienen als diaken, respectievelijk ouderling. De kerkenraad stelt dan ook voor om hen in de dienst van 9 september in het ambt te (her)bevestigen. In deze dienst nemen we ook afscheid van Anneke Vader (ouderling en scriba Algemene Kerkenraad), Ank van den Berg (ouderling en tevens belast met personele zaken PGV) en Rinette Posthumus (ouderling/coördinator Jeugd en Jongeren). De kerkenraad is dankbaar voor wat ze al die jaren in hun ambt en functie voor De Open Hof en de PGV hebben betekend.

Vergaderingen

Het dagelijks bestuur vergadert op 29 augustus en de kerkenraad op 25 september in een van de zalen van de Koningkerk.

Interkerkelijke commissie voor het Dovenpastoraat in Den Haag en omgeving viert haar 50-jarig bestaan in 2019

Als interkerkelijke commissie voor het Dovenpastoraat in Den Haag en omgeving zijn wij dankbaar voor de steun die wij van de diverse kerken en mensen in ons werkgebied ontvangen. Dat is steun in de vorm van inzet voor de dove kerkleden of een finan-

ciële bijdrage. Wij waarderen het dat velen ons al zo lang een warm hart toedragen.

Sinds 1969 bestaat deze commissie als plaatselijke afdeling van het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP). Het IDP is een samenwerkingsverband van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland en de Protestantse Kerk in Nederland. In 2011 heeft de Nederlands Gereformeerde Kerk zich bij dit samenwerkingsverband gevoegd. Onze commissie (IC) bestaat voor het merendeel uit dove leden en daarnaast uit horende leden. Onze overtuiging is dat de dove leden het beste in staat zijn te overzien wat er nodig is in het dovenpastoraat. Alle leden van de commissie zijn afgevaardigden van de plaatselijke kerken. Binnen ons werkgebied hebben wij onze thuisbasis in de Koningkerk te Voorburg. Al sinds lange tijd bestaat er een band tussen deze kerk en de dove kerkleden, mede door de school voor dove kinderen, Effatha, die in Voorburg stond. Maar ook met de andere kerken in ons werkgebied weten wij ons verbonden.

Op 31 maart viert IC Den Haag e.o. haar 50-jarig bestaan. Wij zijn blij en dankbaar dat de kerkenraad van de Koningkerk ons de mogelijkheid geeft om dit jubileum te vieren in de Koningkerk.

Intussen zijn twee werkgroepen samengesteld om het lustrum vorm te geven.

Eén werkgroep houdt zich bezig met de dienst op zondagochtend 31 maart in de grote zaal van de Koningkerk. Die bestaat uit onze ds. Jan Kievit, een lid van de kerkenraad van de Koningkerk, Hans Hus, Greet Krijgsman en Nicolien de Pater.

De tweede werkgroep organiseert de activiteiten na de dienst en in de middag van 31 maart. Die groep bestaat uit: Sylvia van Delden (PKN), Eveline Romkema, Rudi Duffels, Greet Krijgsman, Hans Hus, Maya Verhoeve en Nicolien de Pater.

In de komende maanden zullen wij u/jullie in het kerkblad verder informeren over het 50-jarig jubileum van onze IC. Het jubileum op 31 maart staat in het teken van dove mensen en de verbinding tussen dove en horende mensen. Wij hopen op een grote opkomst.

Namens IC Den Haag en omgeving,
*ds. Jan Kievit en
Désirée Siemerink (vz)*

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen

Vrijzinnig Centrum "De Hoeksteen", Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg, tel. 3863413. Voor-
ganger: mevr. ds. K. Bezemer, Floris Vesterlaan 23,
2343 RV Oegstgeest, tel. 071-5320438. Secretaris:
dhr. J. Jager, Rozenboomlaan 139, 2274 HK
Voorburg, tel. 0620617539.

Zomeravondlezing

Donderdag 30 augustus 20.00 uur
Joodse leerverhalen uit het Chassidisme

Onder leiding van Katrijne Bezemer, Marijke van Proosdij, Ria Stoop. Met zang van Julia Bronkhorst. Door het succes van

de bijeenkomst over chassidische leer-
verhalen in februari herhalen we deze
nu op de avond. De chassidim vormden
een groepering binnen het Oost-Euro-
pese Jodendom. Behalve door dans en
muziek zijn zij bekend geworden van-
wege hun spitse, humoristische leer-
verhalen. Martin Buber was een groot ver-
zamelaar van teksten uit deze traditie.
De verhalen die op deze avond centraal
staan worden omlijst met zang van Ju-
lia Bronkhorst en klezmer muziek op
cd. Ook worden enkele dia's van de
kunstenaar Werkman getoond. Na het
programmadeel van de avond, rond
21.00, uur bent u hartelijk uitgenodigd
voor een drankje en wederzijdse ont-
moeting.

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen Ro-
zenboomlaan 119. Toegang vrij.

Kringen

Dinsdag 28 augustus

13.45 uur Griekse en Latijnse kringen
Joop Vasbinder verzorgt een multi-
mediale presentatie over de middel-
eeuwse Occitaanse troubadours.

Locatie: Paulaland 6, Den Haag.
Inl. T. Spruijt, tel. 3472807.

Dinsdag 4 september

14.00 uur Griekse leeskring
Inl. T. Spruijt, tel. 3472807.

Donderdag 6 september

10.30-12.00 uur OntMoeting
Gastheer Jan Jager.

U bent van harte welkom,

Simon van Proosdij

*Jesus zegt: De Mensenzoon is
gekomen om te zoeken en te redden
wat verloren was.*

Lucas 19: 1-10

Kerkelijke berichten

Geldinzameling Lombok

De Stichting BANTU ANAK ANAK te
Voorburg houdt momenteel, in ver-
band met de zware aardbevingen
in een deel van haar werkgebied,
het eiland LOMBOK, een grote inza-
melingsactie ter ondersteuning van
schadeherstel aan scholen. Daartoe
stelt zij haar rekeningnummer ter be-
schikking. U wordt gevraagd een do-
natie over te maken op nummer NL
18 ASNB 07076597 79 t.n.v. Stichting
BANTU ANAK ANAK te Voorburg.
Zet u er wel even bij "LOMBOK".

Onze voorzitter, Hans Biermans, ver-
trekt 6 september naar Indonesie om
persoonlijk op Lombok te gaan toe-
zien op de correcte verdeling van het
geld. Zijn verslagen daarover worden
u toegestuurd wanneer u uw e-mail
adres vermeldt.

Hartelijk dank voor uw bijdrage!

Bestuur,

Stg. BANTU ANAK ANAK

Mazzel Kids Praise

Zondag 16 september van 16.00-17.00
uur is de eerste keer Kids Praise na de
vakantie. Thema: 'Klaar voor de start!'
Plaats: Kruisheuvelkerk, Burgemees-
ter Roeringlaan 6, Leidschendam.

Vlakbij winkelcentrum Leidsenhage
(goed bereikbaar met tram 6, tram 2
en bus 46).

Kom je ook naar
Mazzel Kids Prai-
se om te zingen,
dansen en plezier
maken? We zin-
gen leuke liedjes
over en voor God

en worden begeleid door de Mazzel-
band, een toffe band die bestaat uit
jongeren van 13-19 jaar. Er is een ver-
haal, het talent van de dag en een
spel jongens tegen de meiden.

Bij Kids Praise komen kinderen uit
verschillende kerken bij elkaar. We
ervaren zo samen blijdschap in het
zingen voor God en het samen gelo-
ven. Kids Praise is ook voor kinderen
die nog niet zoveel weten over God
en Jezus. Het is voor alle kinderen uit
de regio Den Haag vanaf 3 jaar t/m
iedereen die nog jong van hart is.
Papa's, mama's, opa's, oma's, burens
zijn ook van harte welkom. Maar de
kinderen staan centraal. Mazzel Kids
Praise is maandelijks behalve in de
grote schoolvakanties.
Inmiddels zijn er 4 Kids Praise mid-

dagen geweest. Er was een leuke op-
komst en er werd enthousiast meege-
daan!

Oecumenisch Vrouwenwerk Leidschendam-Voorburg

Woensdag 19 september startochtend
Alle deelnemers van de afgelopen ja-
ren en nieuwe belangstellenden zijn
van harte welkom in de Kruisheu-
velkerk, Burg. Roeringlaan 6 in Leid-
schendam. Dit gebeuren is een initi-
atief van vrouwen uit verschillende
kerken in Leidschendam-Voorburg en
biedt gelegenheid elkaar te ontmoet-
ten op verschillende kringen, waarvan
de Vrouw en Geloof ochtenden de
spil vormen. Deze ochtend start het
20^e seizoen en wordt het 4^e lustrum
gevierd. Het thema op de Vrouw en
Geloofochtenden is dit seizoen: Beel-
den van God. De koffie staat klaar
vanaf 9.45 uur en de ochtend eindigt
om 12.00 uur. Na de startochtend is
de eerstvolgende Vrouw en Geloof
ochtend woensdag 17 oktober in de
Maartenszaal naast de Martinuskerk
op het Oosteinde 56 in Voorburg
Voor informatie: Marianne Pompert,
tel. 0628149719 en Plony Korving, tel.
0610292726.

Plaatselijke berichten

Prot Christelijke Ouderen Bond (PCOB)

De afdeling Leidschendam-Voorburg
houdt de eerstvolgende contactbij-
eenkomst op dinsdag 11 september
in de Koningkerk te Voorburg, Brui-
nings Ingenhoeslaan 6, aanvang 14.00
uur. Dhr. A. Andriessen geeft dan een
beamerpresentatie over "een virtu-
ele wandeling door Den Haag in de
Franse tijd". U bent allen van harte
welkom.

J. Carton

Overige berichten

Onvrede over stilgevallen kerkklokken

*Het is belangrijk voor
Den Haag dat kerk-
klokken blijven luiden,
bepleit Heleen van der
Weel. Zij is oud-stads-
beiaardier en organis-
te van de Shalomkerk
(Vrederust) en van de
Oude Kerk op Scheve-
ningen.*

Raad van Kerken Leidschendam-Voorburg
Secretariaat Houtwerf 25, 2265 VD Leidschendam,
tel. 06-52430867
secretaris@kerkpleinleidschendamvoorburg.nl
www.kerkpleinleidschendamvoorburg.nl

Themabijeenkomst: De rol van kerken bij de begeleiding van ex-gedetineerden terug in de samenleving

De Raad van Kerken organiseert deze avond voor de leden en andere belangstellenden.

Tijdstip: donderdag 30 augustus om 20.00 uur

Plaats: Binnenhof/Dorpskerk, Damhouderstraat 2, 2266 AS Leidschendam

Korte toelichting

Walther Burgering, jarenlang justitiepastor, met bestuursfuncties bij Exodus en BAKboord en schrijver van het bajesbrevier, zal op 30 augustus een inleiding houden over de zin en onzin dat ex-gedetineerden gaan werken en over het werken met ex-gedetineerden.

De problematiek is aanzienlijk. Ieder jaar komen er circa 20.000 mensen uit detentie. Deze groep is zeer divers en bestaat uit mannen en vrouwen, kort en lang gestraften, jongeren en ouderen, goed en minder goed opgeleiden, mensen met een migrantenachtergrond, alleenstaanden of met een gezin/partner, mensen met eventuele psychische problemen, met schulden en met eventueel een plan iets van de rest van het leven te gaan maken en met diverse belangen en verlangens, dromen en realiteitszin.

Daarnaast roept het onderwerp begeleiding van ex-gedetineerden vaak gevoelens op: wat wordt er voor de slachtoffers gedaan? Hoe ga je om met de vraag om vergelding in de samenleving maar ook met recht en verzoening?

Walther gaat deze onderwerpen niet uit de weg en zal specifiek ingaan op de rol die de kerken en de individuele leden van deze kerken kunnen spelen om mensen met een justitieverleden terug te helpen in onze samenleving. Het belooft met deze onderwerpen een boeiende en leerzame avond te worden.

Wij beginnen op donderdag 30 augustus om 20.00 uur.
U bent vanaf 19.30 welkom in de Dorpskerk (kopje koffie/thee).

Graag aanmelden bij secretariaat Raad van Kerken (secretaris@kerkpleinleidschendamvoorburg.nl of: hansk44@gmail.com)

Kosten: gratis.

De Dienst Cultuur van de Gemeente Den Haag onderschreef dit probleem en startte in 2007 het Luidklokkenproject met op den duur als resultaat het dagelijks hergebruik van de stilgeval- len gemeentelijke luidklokken in de Haagse Toren, de Nieuwe Kerk aan het Spui, het Oude Raadhuis en het Boterklokje aan de Boterwaag aan de Prinsegracht. Steeds 1 minuut klinken deze klokken op vastgestelde tijden, in werking gesteld door een computer. Op zondag zwijgen zij. De overige gemeentelijke klokken – in de torens van de Kloosterkerk, de Loosduinse Abdijkerk en de Oude Kerk aan de Scheveningse Keizerstraat – vallen tot heden buiten dit project omdat ze nog een kerkelijke functie hebben.

Eten

Klokgeluid kan mensen afstoten door de niet-gewenste religieuze lading of vanwege de niet vriendelijke klank – maar een mooi klinkende klok zoals van de Bethelkerk kan dagelijks in een wijk ook ‘verbinden’ door kort gebruik op een aanvaardbaar tijdstip. Het genoemde hergebruik van de klokken van de Nieuwe Kerk getuigt daarvan. Een opmerking elders – ‘Wij gaan altijd aan tafel als de klok heeft geluid’ – verwoordt de invloed van klokluiden op een dagritme. Daarom bepleit ik stilgevallen klokken te gebruiken als samenbindend element in een wijk. Ze werden immers voor alle mogelijke doelen gegoten – ook dus om etenstijden – en meer zaken – aan te geven.

De negatief ervaren gevolgen van stilgeval- len kerkklokken worden in binnen- en buitenland ervaren. Vandaar dat bijvoorbeeld van 31 augustus t/m 5 september dit jaar in Maastricht het ‘Festival Klinkend Erfgoed’ wordt georganiseerd, in samenwerking met onder andere de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Meer lezen?

Meer informatie over de Haagse kerkklokken, staat in het Jaarboek Die Haghe 2015 van de Geschiedkundige Vereniging Die Haghe, pag. 41-72. En op de website van Stichting Carillon Den Haag (in bewerking).

Tekst en foto van Heleen van der Weel

Op de foto: De grootse luidklok van de Haagse Toren, gegoten in 1541 door Jan en Jasper Moer uit Den Bosch wordt, na het lassen van een scheur, op 18 maart 1999 moeizaam weer de toren ingeschoven om naar de plaats op de luidzolder te worden gehesen.

Kerk in Den Haag aug 2018

‘Ja, de klok luidt, het is etenstijd’. Die opmerking ving ik laatst op bij de Nieuwe Kerk aan het Spui, van een zontje dat bij zijn vader omhoog keek naar de bewegende klok. Zo- maar op een dag in de week om 18 uur. Het deed mij weer denken aan de al eeuwenlange functie van klokken: het geven van een signaal.

Vanaf de dertiende eeuw klonken in Europese steden en dorpen vanuit de torens op den duur vele keren per dag klokken – soms zeer kostbare – voor religieuze én wereldlijke zaken. Door allerlei oorzaken nam wereldlijk gebruik echter af. De poortklok werd overbodig door afbraak van stadsmuren, brand kon worden gemeld per telefoon en werktijden werden dagelijks

niet meer met de speciale ‘werkklok’ aangegeven. Eigenlijk was voor klokken in de afgelopen eeuw langzamerhand alleen de religieuze functie overgebleven. Door kerksluitingen is echter ook die steeds meer afgenomen.

Haagse Toren

Ook in Den Haag is deze ontwikkeling te signaleren. De monumentale klokken in de Haagse Toren of van de Nieuwe Kerk aan het Spui waren op den duur eigenlijk nog maar enkele keren per jaar te horen: op Koninginnedag en op 4 en 5 mei. Het mechaniek van de beide klokken in het sierlijke torentje van het Oude Raadhuis aan de Dagelijkse Groenmarkt was totaal vastgeroest.

Terug naar de kern in Zwolle

Met de Bijbel de kroeg in

Eens per maand komt een groep jonge mensen in een café in Zwolle samen om over een zingevingsvraag te praten. 'Voor de toekomst van de kerk is het noodzakelijk dat mensen weer leren waar het het geloof over gaat', vindt stadspastor Mariska van Beusichem, die Wijn & Wijsheid introduceerde.

Een clubje vriendinnen kletst bij, een stel dineert bij kaarslicht en achterin grand café Het Wijnhuis zitten zeven mensen bij elkaar voor Wijn & Wijsheid. Ze zijn tussen de 25 en de 40 jaar, plus Willem van 63 die in de oproep in de lokale krant de leeftijds-grens over het hoofd zag. 'Maar Willem is een verrijking voor de groep. Dus hij blijft', grapt Mariska van Beusichem. Wat de deelnemers verbindt, is dat ze zoekend zijn en daarbij vrij willen zijn hun eigen weg te vinden. Voor deelnemer Jos geldt dit zeker. 'Ik zoek naar hoe de kerk op dit moment in mijn leven past. Een café binnenstappen is laagdrempeliger dan de kerk. Bij Wijn & Wijsheid ontmoet ik bovendien mensen met verschillende achtergronden en dat is interessant.'

Laagdrempelig

De vraag van de Protestantse Gemeente Zwolle naar wat de kerk voor de Zwolse samenleving kan betekenen, resulteerde in het beroepen van een stadspastor, met het Academiehuis de Grote Kerk Zwolle als standplaats. Daar waar kunst, cultuur en onderwijs samenkomen, richt Mariska zich op spiritualiteit vanuit de christelijke liturgie. Haar taak is inspelen op de groeiende behoefte aan zingeving bij niet-kerkelijke mensen.

Mariska betwijfelt of de kerk in haar huidige vorm kan voortbestaan. 'Er is een grote groep mensen die niets weet over het geloof. Dat merk ik ook in Zwolle. Zelfs voor kerkmensen is de taal van de kerk soms Chinees. We moeten mensen dus weer Chinees leren. Gewoon samen aan de slag gaan met de Bijbel en kijken hoe dat wat je leest is verweven met je leven.'

Maar hoe begin je daarmee als je de Bijbel totaal niet kent? Mariska: 'Gewoon met het Nieuwe Testament in de kinderbijbel of met behulp van het werkschrift Weg van Leven Het gaat erom dat je aansluit op het verlangen dat bij iemand leeft. Bij jonge mensen is dat hun vleugels uitslaan, ook in het geloof. Dat faciliteer ik graag.'

Openhartig

Tijdens de avonden in Het Wijnhuis staat telkens een vraag uit de conver-

satiekaartenreeks van filosofe Stine Jensen centraal. Vanavond is dat: Hoe gaat het nu écht met je? Openhartig delen mensen hun vrees stil te blijven staan, op werkgebied bijvoorbeeld. Ze discussiëren over 'in het nu zijn' en Mariska leert een nieuwe term: FOMO, the Fear Of Missing Out. Iets wat bij deze jonge mensen leeft en ook op religieus gebied onrust geeft. Mariska brengt een Bijbelverhaal in waaraan iedereen zijn persoonlijke zoektocht kan spiegelen. Deelnemer Priscilla vertelt hoe ze multireligieus is opgevoed. 'Dat was fijn, maar soms wilde ik meer richting. Wijn & Wijsheid is een moment van bezinning en biedt nieuwe inzichten.' Groeps-genoot Erik sluit zich daarbij aan. 'Ik heb nu elke maand een echt diepzinnig gesprek. Tijdens de eerste bijeenkomst was de vraag: Waar sta je in je geloof? Die avond werd mij duidelijk welke weg ik in wilde slaan.'

Onvoorwaardelijk geliefd

'Stadspastor zijn voelt als mijn weg', zegt Mariska. 'Geloof speelde in mijn kindertijd al een heel grote rol. Op mijn achtste wist ik dat ik dominee wilde worden. Langzaam groeide het besef van Gods onvoorwaardelijke liefde. Dat is genade voor mij. We hoeven niets meer goed te maken. Het is al goed. Ik wil mensen graag in dat perspectief laten bloeien. We proberen de toekomst van de kerk te ontdekken. Wijn & Wijsheid is geen vervanging of aanvulling maar een experiment. Een gemeenschap vormen is een belangrijke christelijke waarde, maar of de kerk daarvoor de plek blijft, weet ik niet. Ik probeer mensen op een natuurlijke manier samen te brengen om te leren en te ervaren wat het geloof is. Een geloofsgemeenschap vormen kan ook in een wijnhuis. Het heilige draait om de Godsontmoeting. Vandaaruit zal de kerk transformeren, zoals het altijd is gegaan. Als we God in het centrum durven zetten, zonder te weten hoe die weg verdergaat, wordt geloven weer een avontuur.'

Woord en Weg april 2018

Kloosterkerk-organist wint internationaal improvisatie-concours

Geerten van de Wetering, vaste organist in de Kloosterkerk, heeft deze week de eerste prijs van een prestigieuze improvisatiewedstrijd gewonnen: het Internationaal Improvisatieconcours in Haarlem.

Geerten van de Wetering (32) was, als een van de acht deelnemers aan het Internationaal Orgel Improvisatieconcours, gekozen in een voorselectie uit een groot aantal landen. Met nog twee finalisten – de Italiaan Gabriele Agrimonti en Duitser Lukas Grimm – moest hij in de Haarlemse Sint Bavokerk improviseren op het Chinese mondorgelspel van shengspeler Wu Wei, en op een driedelige compositie (triptique) van Jan Vriend.

Van de Wetering wint € 7.500,- en concertuitnodigingen in binnen- en buitenland. Voor de besteding van de geldprijs heeft de winnaar nog geen doel. In het Reformatorisch Dagblad zegt hij: 'Omdat ik graag improviseer besloot ik mee te doen met het concours in Haarlem. Ik heb in het buitenland ook wel meegedaan, maar Haarlem voelt toch wel als het summum.'

Van de Wetering is vaste organist in de Kloosterkerk, dirigent, docent en politicoloog. Hij studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Jos van der Kooy. Daarna studeerde hij een jaar in Wenen bij o.a. de improvisator Peter Planyavsky. Verdere improvisatielessen volgde hij bij de Duitser Ansgar Wallenhorst.

Kerk in Den Haag aug 2018
foto van Pieter Baak

Pasteltinten en keramiek in het Aandachtscentrum

Deze zomer exposeert het Aandachtscentrum, Schoolstraat 18, Den Haag kunstwerken die gemaakt zijn door mensen met een verstandelijke beperking of hersenletsel. Zij hebben pastelschilderingen en voorwerpen van keramiek gemaakt.

Expositie: maandag,
13:30-16:30 uur;
dinsdag t/m vrijdag,
10-16:30 uur; zaterdag,
10:30-12:30 uur.

Prinses Julianakerk viert feest

Veel Scheveningse families en ook het predikantsgezin van 90 jaar geleden zijn er niet aan ontkomen: het noodlot met de dood als gevolg. Des te dankbaarder zijn ze voor iedere dag. De Prinses Julianakerk viert feest.

Toen de moeder van Gerrit Rog zwanger was, overleed haar man. In de machinekamer waar hij zich bevond brak brand uit. Vier jaar later stierf de moeder aan leukemie. De kleine Gerrit werd door een oom en tante opgevoed. 'En kijk nou es', zegt hij in de tuin bij de Prinses Julianakerk, een glas wijn in de hand, 'ik ben al 56

jaar getrouwd, en heb kinderen en kleinkinderen. Ik ben God iedere dag dankbaar.'

Vandaag bestaat deze kerk in Duindorp negentig jaar. Er komen vooral Duindorpers, maar ook wel Scheveningers uit 'het oude dorp'. De Prinses Julianakerk heet net iets lossier te zijn dan de Oude Kerk die in de Keizerstraat staat, vlakbij zee.

Het zijn twee dorpen, vertelt Rog, maar het is allebei Scheveningen. De zee bindt, en het zware werk dat die zee met zich meebrengt, soms met de dood als gevolg. Iedereen heeft zo zijn verhalen in de familie. En dan is het God die troost en de kerk die het vertrouwen levend houdt.

Gelach

In de feestelijke kerkdienst bevindt zich de kleinzoon van dominee Tigelman die negentig jaar geleden de eerste steen legde van dit gebouw. Uit de preek blijkt dat deze bijzondere gast door een soortgelijk wonder als bij Gerrit Rog hier zit: de predikant en zijn vrouw kwamen enkele jaren na die eerstesteenlegging om bij een auto-ongeluk. 'Een schok voor de gemeente.' Maar het leven ging door.

De boodschap van de preek is 'leer ons onze dagen tellen'. Ds. Van Harten haalt de Duitse theoloog Bonhoeffer (1906-1945) aan: 'Elke morgen is een nieuw begin van ons leven. Elke dag is een afgesloten geheel. De huidige dag is de grens van onze zorgen en

moeiten. De dag is lang genoeg om God te vinden of te verliezen.'

Dit dankbare bij de dag leven lijken de Scheveningers vandaag extra in praktijk te brengen. Na afloop van de dienst is er koffie met een uitbundig gebakje en al snel worden wijn en hapjes aangerukt. In de feesttent in de kerkentuin is een vrolijke stemming. Iemand zegt: 'Hoezo zijn de Duindorpers vandalistisch? De tent met alle spullen is een hele nacht onaangetoerd blijven staan!' Er klinkt instemmend gelach.

Traditie gaat door

Dat de Scheveningers het leven lijken te vieren, is ook te merken aan het Christelijk Mannenkoor Scheveningen, dat een groot deel van de dienst van zich laat horen. 'Ruwe bolsters, blanke pitten, en wat hebben we een lol met elkaar', zegt voorzitter Klaas Salverda (oud-eindredacteur van KDH) over de koorleden. Het is opvallend hoe zoveel kerels tegelijk zó zacht kunnen zingen.

Het is een prachtig geheel: vijftig mannen in zwart pak met blauwe strik die de kerk vierstemmig toezingen, en aan de zijanten van de kerk slingers van tere witte doopjurkjes. Wie weet zijn deze mannen wel in deze jurkjes gedoopt. Ze zingen nog steeds Gods lof. De traditie gaat door.

Kerk in Den Haag aug 2018
Tekst en foto: Margot C. Berends

Pastoraat druk door Trump

Het Schipholpastoraat heeft direct ervaren dat het beleid van president Trump mensen voor problemen plaatst. Uit het jaarverslag van het Schipholpastoraat over 2017 blijkt dat het inreisverbod van Trump vorig jaar betekende dat een aantal reizigers op

Schiphol strandde en de tocht naar de Verenigde Staten niet mocht afronden. Het jaarverslag geeft de onmogelijke dilemma's die dat met zich meebracht. Sommige mensen hadden jarenlang gewacht op het verkrijgen van een inreisvisum om hun kinderen of kleinkinderen op te zoeken. Anderen zouden gaan werken in een ziekenhuis of een universiteit. Het luchthavenpastoraat heeft de mensen opgevangen en een plek geboden waar ze met hun advocaten konden overleggen.

Het luchthavenpastoraat heeft in 2017 tot tweemaal passagiers moeten opvangen van wie de vlucht met

technische problemen te maken kreeg. In het ene geval betrof het een mankement aan het landingsgestel. In de andere situatie moest een charter een voorzorgslanding maken op Schiphol. 'Na de eerste schrik en de opluchting vanwege de goede afloop, komt er in een dergelijke situatie een sterke behoefte aan informatie naar boven', meldt het jaarverslag.

Het aantal individuele vragen aan de pastores van Schiphol ligt sinds 2012 tussen de 300 en 350 en dat was ook in 2017 het geval. Op het terrein van de herenigingen van mensen met bijvoorbeeld een overleden familielid die terugkeert is iets afgenomen. Dat komt doordat grote alarmcentrales niet altijd de weg weten te vinden naar het Schipholpastoraat. Bij het luchthavenpastoraat werken drie professionele krachten en 45 vrijwilligers.

Begin 2018 is het nieuwe stiltecentrum opengegaan.

Raad van Kerken
aug 2018

KerkRadio/KerkTV

Bent u niet in staat om de kerkdiensten in de kerk bij te wonen, maak dan gebruik van een van de vele mogelijkheden de diensten vanuit de Oude Kerk en vanuit de Koningkerk live of later mee te maken.

1. Alleen luisteren: met een KerkWebRadio (KWR). Deze maakt direct verbinding met een van de kerken en is aangesloten op de telefoonlijn (KPN) of internetaansluiting. Aanvragen via het Kerkelijk Bureau.
2. Luisteren en/of kijken (live of later) op PC of laptop via kerkomroep.nl. Kies plaats en kerk en klik op kijken of luisteren.
3. Luisteren en/of kijken (live of later) op smartphone of tablet: met de app Kerkomroep. Voor Iphone en Ipad gratis beschikbaar in de Apple Appstore onder de categorie Lifestyle. De app voor Android-apparatuur via Google Play onder de zoekopdracht Kerkomroep. Bijzonder in de app is een button "Mijn kerken", waaronder u uw voorkeuren opslaat. Zorg wel voor een goede wifi-verbinding.
4. Luisteren en/of kijken (live of later) op TV. Dit kan met een Google Chromecast aangesloten op een HDMI-poort en wordt bediend met de Kerkomroep-app op uw smartphone. Tevens is een Mediabox te koop, die wordt bediend met een bijgeleverde afstandsbediening.

Bel voor inlichtingen het Kerkelijk Bureau: 3863502.

Mag je alles vragen aan God?

ma 6 aug. 2018

Die vraag stelde Coen Verbraak in het programma 'Kijken in de ziel' aan een bevindelijk-gereformeerde dominee, die daar 'ja' op antwoordde. Mag je alles vragen? Mag je bidden om regen? Het gebed dat ik schreef vanwege de grote droogte die er heerst in ons land, maakte nogal wat los en laat zien dat mensen in de kerk heel verschillend tegen het gebed aankijken.

Velen waren er blij mee, anderen vonden het een ouderwetse manier van bidden: 'dit ken ik van vroeger, dit is niet van deze tijd...'

Gebed om zegen

Overigens, wat mij betreft was en is het nog steeds niet een gebed om regen, maar een gebed om zegen, een gebed waarin we ons met alles wat we zijn en voelen en ons zorgen over maken, wijden aan God. Ook dus, ja, met die zorg om de schepping nu de gewassen staan te verdrogen op het land en mensen met een zwakke gezondheid bezwijken onder de hitte en het nodig is met elkaar mee te leven in de zorg die het geeft bij boeren, de zorg die het geeft om ons veranderende klimaat. En ik schat zomaar in dat dit gebed heel anders aankomt in agrarische gebieden, waar mensen de afhankelijkheid van de elementen ondervinden dan in stedelijke gebieden waar het water toch wel uit de kraan blijft komen.

Dit gebed was een momentopname. Ik had wellicht ook wat andere en sterkere accenten kunnen leggen, ik had ons ook kunnen verootmoedigen voor ons aandeel in klimaatverandering; ik had ook kunnen aanvullen dat we in alle extreme omstandigheden ons aan God mogen toevertrouwen, naast droogte ook wateroverlast; ik had het probleem niet alleen voor ons land, maar wereldwijd kunnen benoemen: gemiste regen in ons land geeft immers nog geen hongersnood zoals in Soedan... Tel je zegeningen, zeker...

Ik ben ook eigenlijk wel blij dat dit gebed reacties heeft opgeroepen. Collega's gaven aan hoe zij dan zouden bidden en dat leverde in de social media nog meer gebeden op, mooi toch? Er wordt weer over bidden gesproken, over wat het voor gelovigen is en wat het niet is en dat is toch winst...

Veilig bidden

En toch... de reacties op dit gebed legden theologische verschillen in onze kerk bloot. Ik vind het best jammer, dat we elkaar in onze uitingen van ons geloof niet altijd kunnen vinden. Ik neem in onze kerk zo iets waar als 'veilig' bidden, veilig bidden staat voor mij dan voor zo'n algemeen geformuleerd gebed dat niemand zich er een buil aan kan vallen en God, hoe we Hem of Haar dan ook zien, al helemaal niet. Men heeft moeite met het Godsbestuur omdat men alles in oorzaak en gevolg wil vatten, regen en

droogte komen voort uit verkeerd menselijk handelen en mag je dat God in de schoenen schuiven? Bidden is dan alleen nog een indirecte aansporing tot handelen. Het is bidden onder een gesloten hemel, waarin we enkel nog aan God vragen ons wijsheid en moed te geven. Bidden als uiting van onze verantwoordelijkheid, waarbij we het ten diepste niet meer van een hogere macht verwachten.

Geloven is voor mij hartstocht en ik wil met alles in mijn leven bij God betrokken zijn, ik weet Hem ook in alles op mij betrokken en ik wil boven alles zijn Koninkrijk dienen. Deze hartstocht brengt met zich mee, dat ik alles deel wat mij aan het hart gaat. Niet als een vragenlijstje aan God waar Hij aan moet voldoen, dat laat ik uiteindelijk aan Hem. Maar ik noem het wel, ik zou niet anders willen.

Ik vind dat ook terug in het Psalmboek, ik vind dat ook terug in het gebed van een vrouw als Hanna. En als het om er om gaat, hoe dat dan kan werken, wil ik wel een voorbeeld uit mijn eigen leven noemen: ik bad als Hanna ook om een kind en God gaf me het inzicht dat er kinderen op de wereld zijn die graag een moeder en vader zouden hebben en ik ontving de moed om kinderen te adopteren...

Toevertrouwen aan God

Mag je alles vragen aan God? Bidden kan blasfemisch worden. God voor jouw karretje. Je moet ervoor oppassen niet naar jezelf toe te bidden, het gaat uiteindelijk om Gods Koninkrijk en zijn gerechtigheid. Maar soms is je kinderlijk toevertrouwen aan God het enige wat je hebt: ik was in een penitentiële inrichting en de vrouwen baden heel kinderlijk, heel concrete, vragende gebeden waarvan ik dacht: zou God daar iets mee kunnen? Liturgisch absoluut onverantwoord... Maar ze deden het toch maar en wisten zich met hun God verbonden en ontvingen kracht in hun moeiten.

*Als gij voor Hem uw hart uitstort,
vertrouw dat Gij gezegend wordt
God is een schuilplaats voor ons allen.
Psalm 62: 5*

ds. Saskia van Meggelen - preses generale synode